

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลรัชฎา

อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme : UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานี

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข-ค
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-2
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-3
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดภูเก็ด ¹ (ปี พ.ศ.2536-2565)	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด ปี 2565	2-8
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด ปี 2565	2-8
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด ปี 2565	2-10
3-1	สมบัติดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด	5-3
6-1	แผนการใช้ที่ดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด	6-4
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2566-2570	7-6
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-9
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)	7-12

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-1
2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด	2-1
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. 2536-2565	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด	3-6
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด	4-4
6-1	แผนการใช้ที่ดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด	6-5
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนายั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละ ของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของรูปแบบโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy Model : BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 –30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน /สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

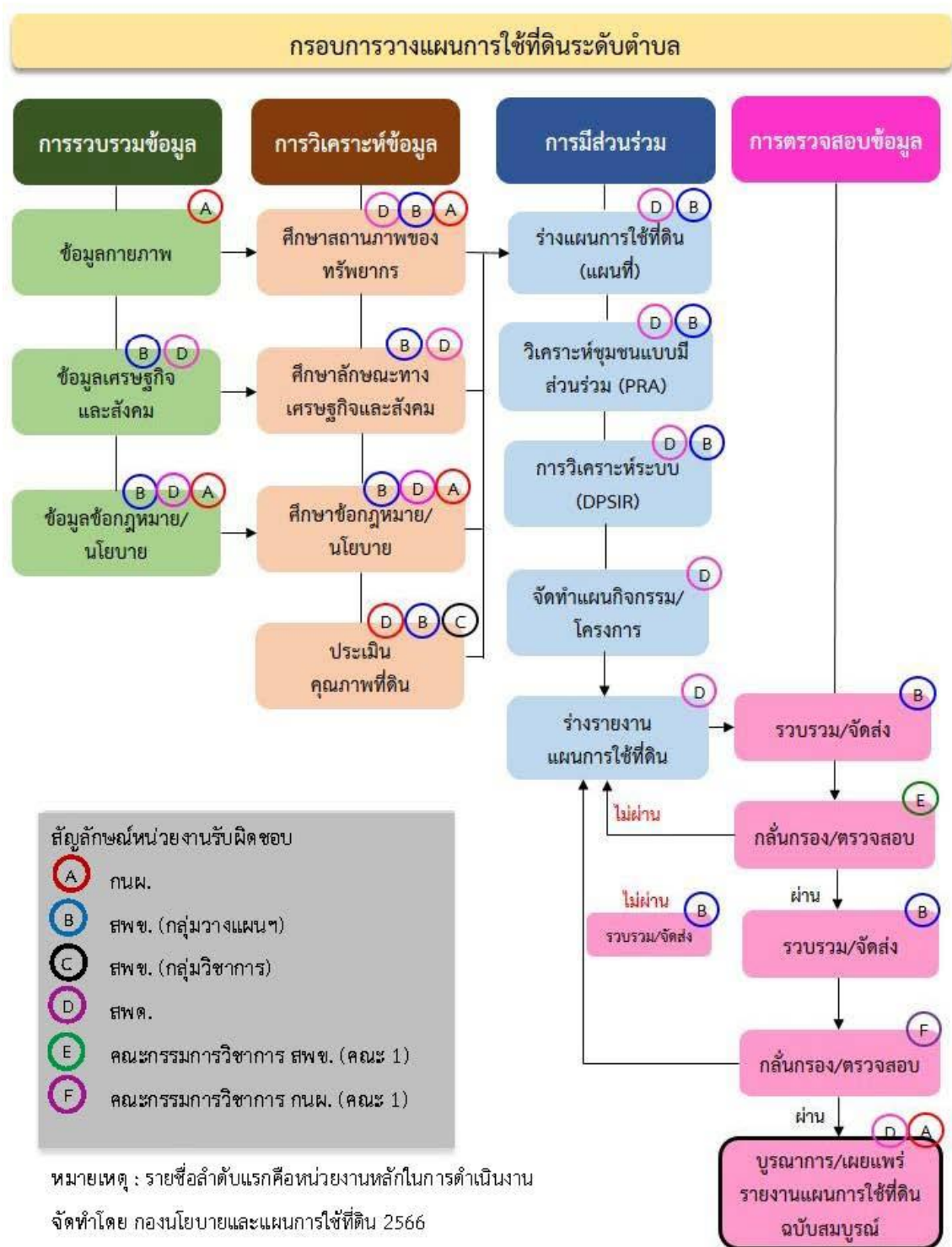
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของงบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

สร้างสรรค์พัฒนา ก้าวทันเทคโนโลยี เพื่อชุมชน คนรัชฎา
(องค์การบริหารส่วนตำบลรัชฎา, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

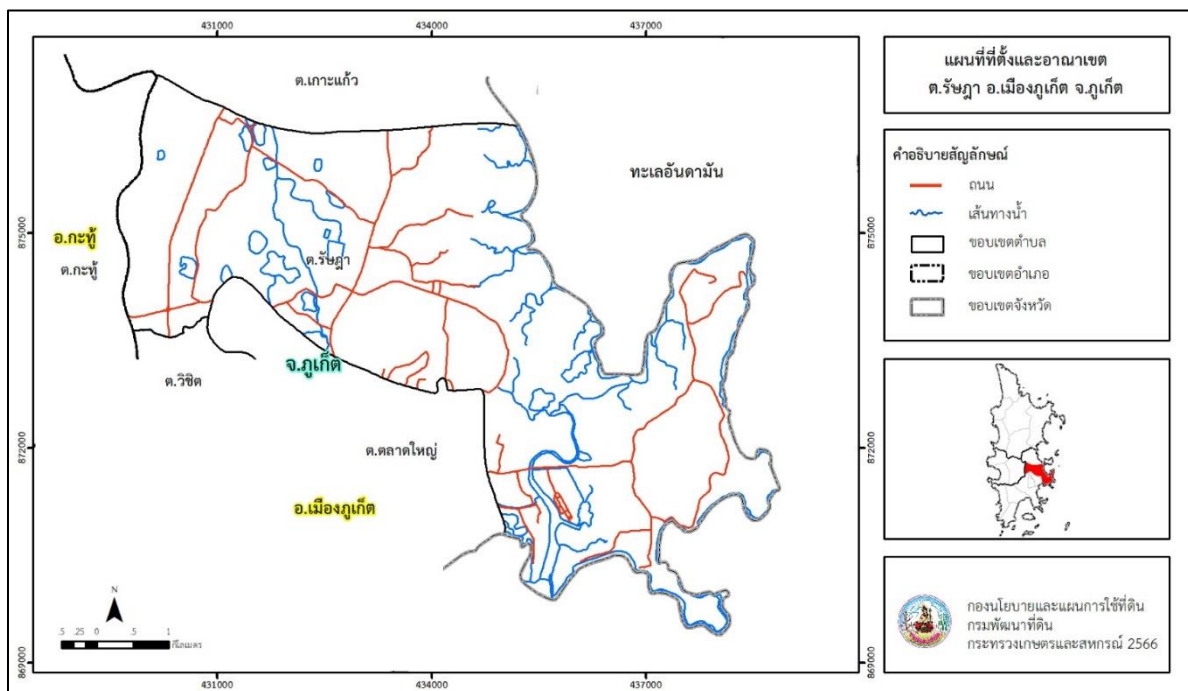
ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอมืองภูเก็ต มีพื้นที่ประมาณ 64 ตารางกิโลเมตร หรือ 40,149 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลวิชิต ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต และทะเลอันดามัน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ทะเลอันดามัน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านเกาะลิเห่

หมู่ที่ 5 บ้านทุ่งคาพะเนียงแตก

หมู่ที่ 2 บ้านบางชีเหล้า

หมู่ที่ 6 บ้านหลักงษ์

หมู่ที่ 3 บ้านกู่

หมู่ที่ 7 บ้านท่าเรือใหม่

หมู่ที่ 4 บ้านแหลมตุ๊กแก

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด และพื้นที่สูงชัน ทิศตะวันตกเป็นภูเขาและที่ราบสูงเชิงเขา ด้านทิศเหนือเป็นที่ราบเนินเขา ส่วนด้านทิศตะวันออกติดกับทะเลอันดามันมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบชายฝั่งทะเล อ่าว แหลม และเกาะ เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น คลองฉลอง คลองท่าจีน คลองบางใหญ่

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.8 องศาเซลเซียส ในเดือนมีนาคม และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 25.5 องศาเซลเซียส ในเดือนพฤศจิกายนและธันวาคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 2,333.4 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 179 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนตุลาคม มีปริมาณฝน 352.1 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 23 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดภูเก็ด ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนมีนาคมถึงกลางเดือนธันวาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

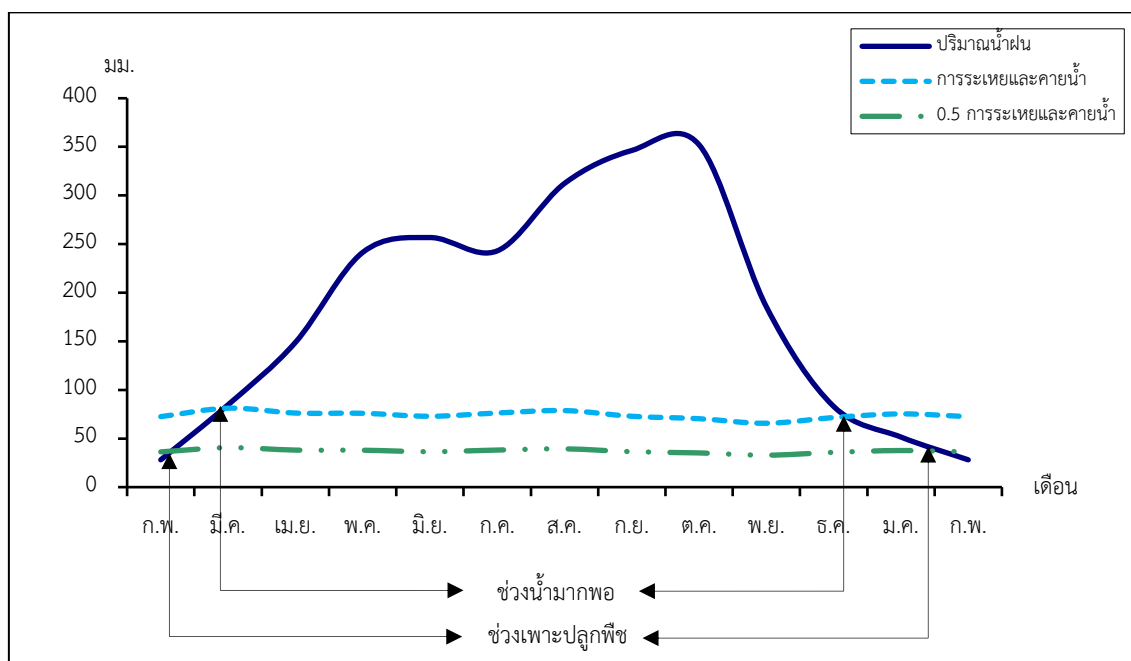
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดภูเก็ด¹ (พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	25.1	33.0	28.4	71.0	51.5	5.8	75.3	47.3
ก.พ.	25.4	34.0	29.0	69.0	28.1	3.8	72.5	26.8
มี.ค.	26.0	34.4	29.5	71.0	84.7	8.2	81.2	73.2
เม.ย.	26.3	34.1	29.6	75.0	148.8	12.8	76.2	113.4
พ.ค.	26.2	33.2	29.1	79.0	241.4	18.7	76.0	148.2
มิ.ย.	25.8	32.6	28.6	79.0	256.7	19.0	72.9	150.7
ก.ค.	25.7	32.3	28.5	79.0	243.0	19.1	76.3	148.5
ส.ค.	25.6	32.2	28.3	79.0	312.4	19.6	78.7	156.2
ก.ย.	25.1	31.9	27.8	81.0	346.3	21.6	72.9	159.6
ต.ค.	25.0	31.8	27.7	82.0	352.1	23.2	70.4	160.2
พ.ย.	25.3	32.1	28.0	79.0	185.4	16.4	65.7	130.4
ธ.ค.	25.0	32.1	27.9	75.0	83.0	10.7	71.6	72.0
เฉลี่ย	25.5	32.8	28.5	76.6	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	2,333.4	178.9	889.7	1,386.5

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

หมายเหตุ : ใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 13 เดือน เพราะสามารถแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร พ.ศ. 2536-2565

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 18,607 ไร่ หรือร้อยละ 46.34 ของพื้นที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 4,527 ไร่ หรือร้อยละ 11.28 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พืชไร่ มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สับปะรด/ยางพารา
- 2) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 3,703 ไร่ หรือร้อยละ 9.23 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ยืนต้นผสม สนประดิพัทธ์ ปาล์มน้ำมัน หม่อน
- 3) ไม้ผล มีเนื้อที่ 496 ไร่ หรือร้อยละ 1.23 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม กล้วย มะม่วงหิมพานต์
- 4) พืชสวน มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก
- 5) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

6) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 301 ไร่ หรือร้อยละ 0.75 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 11,427 ไร่ หรือร้อยละ 28.46 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าชายเลน สมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าชายเลนรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 2,586 ไร่ หรือร้อยละ 6.44 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทะเล บ่อน้ำในไร่นา แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 3,002 ไร่ หรือร้อยละ 7.48 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า พื้นที่ถม ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ เหมืองแร่

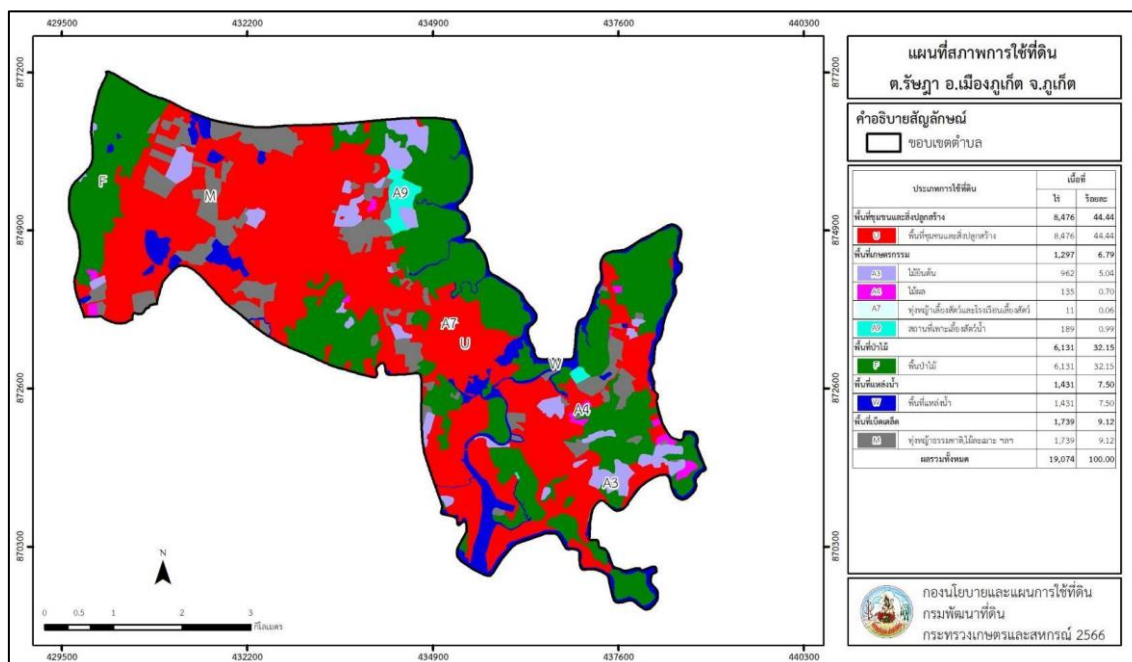
ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	8,476	44.44
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	525	2.75
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	5,946	31.17
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	511	2.68
U404	ท่าเรือ	234	1.23
U405	ถนน	295	1.55
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	480	2.52
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	8	0.04
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	298	1.56
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	171	0.90
U603	สุสาน ป่าช้า	8	0.04
A	พื้นที่เกษตรกรรม	1,297	6.79
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	76	0.40
A301	ไม้ยืนต้นผสม	16	0.08
A302	ยางพารา	715	3.75
A303	ปาล์มน้ำมัน	60	0.31
A307	สนประดิพัทธ์	91	0.48
A314	หม่อน	4	0.02

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	8,476	44.44
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	37	0.19
A401	ไม้ผลผสม	54	0.28
A405	มะพร้าว	44	0.23
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	11	0.06
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	20	0.10
A903	สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง	169	0.89
F	พื้นที่ป่าไม้	6,131	32.15
F100	ป่าไม้ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	3,131	16.41
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	680	3.57
F300	ป่าชายเลนรอสภาพฟื้นฟู	53	0.28
F301	ป่าชายเลนสมบูรณ์	2,267	11.89
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,739	9.12
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	296	1.55
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	363	1.90
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	499	2.62
M301	เหมืองแร่	112	0.59
M405	พื้นที่ถม	458	2.40
M601	หาดทราย	6	0.03
M701	ที่ทิ้งขยะ	5	0.03
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,431	7.50
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	300	1.57
W103	ทะเล	811	4.25
W202	บ่อน้ำในไร่นา	320	1.68
ผลรวมทั้งหมด		19,074	100.00

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลรัชฎามีประชากรรวม 49,424 คน แยกเป็นชาย 23,326 คน เป็นหญิง 26,098 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 1,619.40 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 31,177 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 343 ครัวเรือน หรือร้อยละ 1.10 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 30,834 ครัวเรือน หรือร้อยละ 98.90 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง ตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด ปี 2565

พื้นที่	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลรัชฎา	31,177	23,326	26,098	49,424
หมู่ที่ 0 รัชฎา	1	333	346	679
หมู่ที่ 1 เกาะสิเหร่	3,353	2,288	2,355	4,643
หมู่ที่ 2 บางชีเหล้า	2,537	1,644	1,915	3,559
หมู่ที่ 3 ภู	9,093	6,754	7,472	14,226
หมู่ที่ 4 แหลมตึกแก	326	820	802	1,622
หมู่ที่ 5 ทุ่งคาพะเนียงแตก	8,480	4,857	5,596	10,453
หมู่ที่ 6 ลักกษี	4,142	3,290	4,012	7,302
หมู่ที่ 7 ท่าเรือใหม่	3,245	3,340	3,600	6,940

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	31,177	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	343	1.10
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	30,834	98.90

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลรัชฎามีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 31,177 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 0.60 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลรัชฎาประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ยางพารา และมะพร้าว ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค หากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 186,773.23 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 105,856.24 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 158,328.56 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 87,811.24 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 28,444.67 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 18,045 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2- 5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลรัชฎา	161,596.33	8,310.13	13,542.86	3,323.91	186,773.23	105,856.24	158,328.56	87,811.24
หมู่ที่ 1 เกาะสิเหร่	285,001.52	3,870.62	989.35	-	289,861.49	138,099.35	248,291.90	118,294.26
หมู่ที่ 2 บางชีเหล้า	186,257.94	12,576.12	17,249.73	-	216,083.79	120,663.30	194,450.16	108,582.87
หมู่ที่ 3 กู้กู	169,736.35	34.13	-	-	169,770.48	108,136.41	141,761.95	90,296.20
หมู่ที่ 4 แหลมตึกแก	214,673.91	2,391.30	1,217.39	-	218,282.61	64,864.34	215,317.39	63,983.20
หมู่ที่ 5 พุงคพะเนียงแตก	155,257.88	30,201.97	43,519.31	17,593.56	246,572.73	156,860.64	151,023.63	96,075.76
หมู่ที่ 6 ลักกงซี	150,992.21	776.45	11,527.64	-	163,296.30	127,523.48	144,436.54	112,795.27
หมู่ที่ 7 ท่าเรือใหม่	92,659.66	3,880.83	7,743.09	2,349.89	106,633.46	57,089.24	102,981.67	55,134.15

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2566.

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำ การเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็น ข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึง มาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่า สงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่า ที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 996 ไร่

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 7,241 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

(1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 575 ไร่

(2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1AR เนื้อที่ 254 ไร่

(3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1BR เนื้อที่ 569 ไร่

(4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 2,611 ไร่

(5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 4,943 ไร่

(6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 7,929 ไร่

(7) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 23,268 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลรัชฎา มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 2,333.4 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลรัชฎา มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองเก็ตโฮ่ คลองฉลอง คลองช้างพันหลัง คลองท่าจีน และคลองบางใหญ่

3.2.3 น้ำใต้ดินจากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, 2566) พบว่า ตำบลรัชฎามีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 9 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 15 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 7 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Sng-sIA ชุดดินสงขลา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 281 ไร่ หรือร้อยละ 1.47 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Tkt-sIA ชุดดินตะกั่วทุ่ง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนเปื้อน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,345 ไร่ หรือร้อยละ 17.54 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 13 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Hh-lsA ชุดดินหัวหิน มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 16 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Klt-clC ชุดดินคลองเต้ง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 102 ไร่ หรือร้อยละ 0.53 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Klt-clD ชุดดินคลองเต้ง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 274 ไร่ หรือร้อยละ 1.44 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Koi-sclD ชุดดินโคกกลอย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Ll-clB ชุดดินลำภูรา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 135 ไร่ หรือร้อยละ 0.71 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-clC ชุดดินนาทอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,509 ไร่ หรือร้อยละ 28.88 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-d-clB ดินนาทอนที่เป็นดินลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 37 ไร่ หรือร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-d-clC ดินนาทอนที่เป็นดินลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 173 ไร่ หรือร้อยละ 0.91 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Pac-clB ชุดดินปากจั่น มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 41 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Pga-sclB ชุดดินพังงา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 122 ไร่ หรือร้อยละ 0.64 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Pga-sclC ชุดดินพังงา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 353 ไร่ หรือร้อยละ 1.85 ของเนื้อที่ตำบล

12) หน่วยแผนที่ดิน Pga-sclD ชุดดินพังงา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 130 ไร่ หรือร้อยละ 0.68 ของเนื้อที่ตำบล

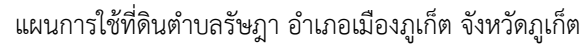
13) หน่วยแผนที่ดิน Pk-sclD ชุดดินภูเก็ต มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 136 ไร่ หรือร้อยละ 0.71 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 7 หน่วยแผนที่ ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ BEACH หาดทราย มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ I เกาะ มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ ML ที่ดินดัดแปลง มีเนื้อที่ 87 ไร่ หรือร้อยละ 0.46 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ P บ่อ มีเนื้อที่ 2,670 ไร่ หรือร้อยละ 14.00 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 3,860 ไร่ หรือร้อยละ 20.24 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ U พื้นที่ชุมชน มีเนื้อที่ 582 ไร่ หรือร้อยละ 3.05 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 1,188 ไร่ หรือร้อยละ 6.23 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินเค็ม มีเนื้อที่ 3,345 ไร่ หรือร้อยละ 17.54 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินตะกั่วทุ่ง (Tkt) ปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 376 ไร่ หรือร้อยละ 1.97 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินคลองเต้ง (Klt) และปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 16 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินหัวหิน (Hh)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

[illegible]

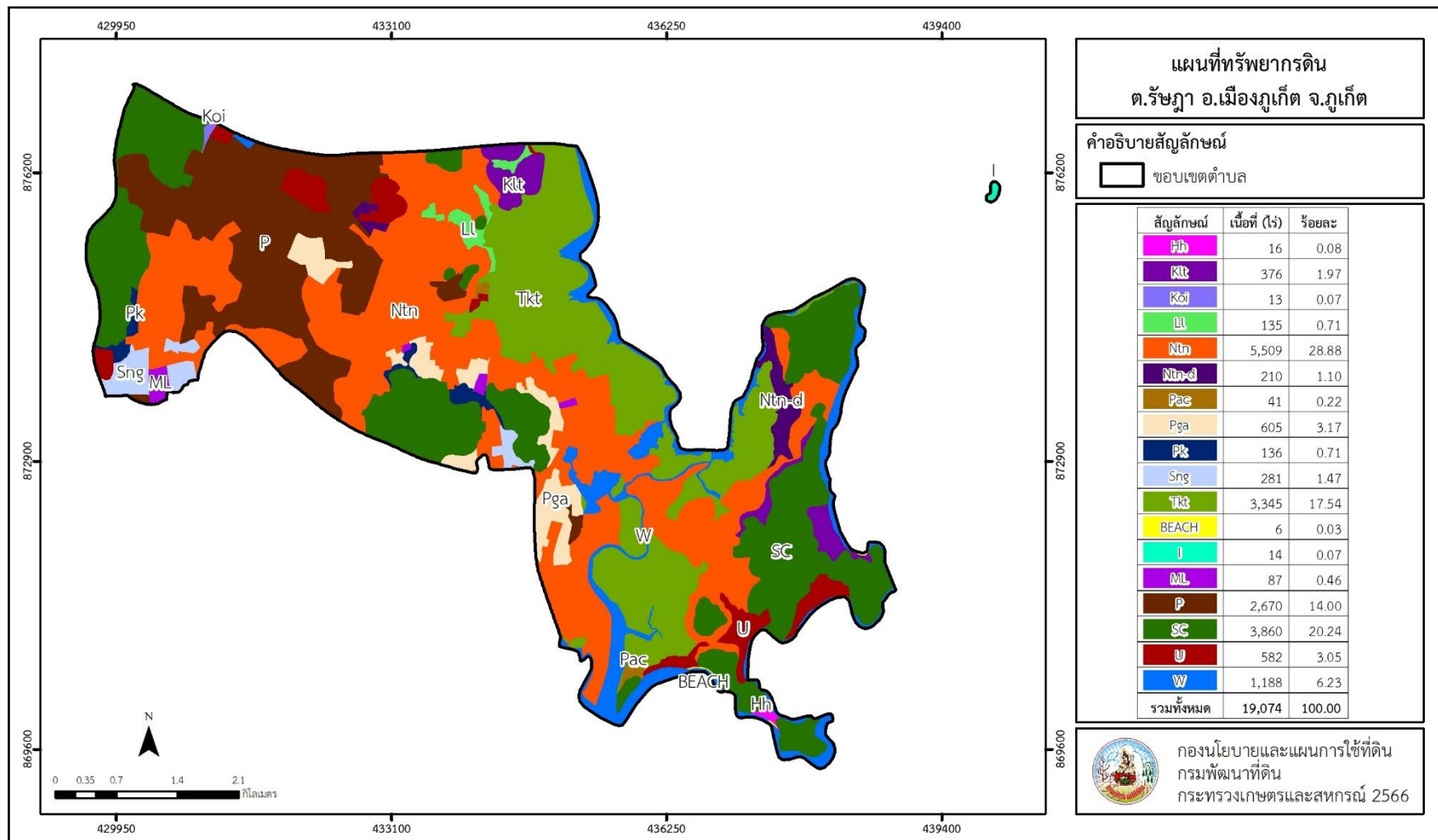

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ชม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความ อิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของ ชั้นจาโรไซด์ (ชม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
I	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	642	1.60
ML	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	290	0.72
P	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,566	11.37
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,311	3.27
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,908	4.75
รวมทั้งหมด											40,149	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
2. เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลรัฐา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลรัชฎา คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) พื้นที่ทำการเกษตรน้อยเนื่องจากเป็นชุมชนเมืองทำให้มีพื้นที่จำกัด
- 3) ขาดความรู้ทางการเกษตร
- 4) ขาดแคลนปัจจัยทางการเกษตร
- 5) พื้นที่บางชุมชนเป็นดินทรายทำให้พืชไม่เจริญเติบโต

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลรัชฎา มีความต้องการ 8 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) สนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตร
- 3) ต้องการเมล็ดพันธุ์พืช
- 4) ต้องการให้เจ้าหน้าที่แนะนำการปลูกพืช
- 5) ต้องการความรู้เรื่องการทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมัก และดินสำหรับปลูกพืช
- 6) ส่งเสริมการทำการรวมกลุ่มเกษตรกร
- 7) ต้องการส่งเสริมศูนย์เรียนรู้ทางการเกษตร
- 8) ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบชุมชนเมือง

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

- 1.1) พื้นที่ทำการเกษตรน้อย
- 1.2) การขยายตัวของชุมชนเมือง
- 1.3) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 5 ประการ คือ

- 2.1) ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) อุทกภัย ภัยแล้ง

- 2.3) พื้นที่จำกัดเหมาะสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยมากกว่าการทำเกษตร
- 2.4) ชุมชนไม่เล็งเห็นความสำคัญทางด้านการเกษตร
- 2.5) ขาดปัจจัยในการทำเกษตร

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ขาดแรงจูงใจ
- 3.2) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์
- 3.3) เป็นพื้นที่ชุมชนเมือง พื้นที่ทำการเกษตรน้อย
- 3.4) ร่วมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาในการทำเกษตร

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) เพิ่มรายจ่ายในการบริโภคพืชผักให้กับเกษตรกรเนื่องจากไม่มีพื้นที่ไว้ปลูกพืชผัก
- 4.2) พื้นที่ทำการเกษตรน้อย
- 4.3) ขาดองค์ความรู้ในการทำเกษตร
- 4.4) ผลผลิตพืชต่ำ ลงทุนสูง

ในครัวเรือน

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

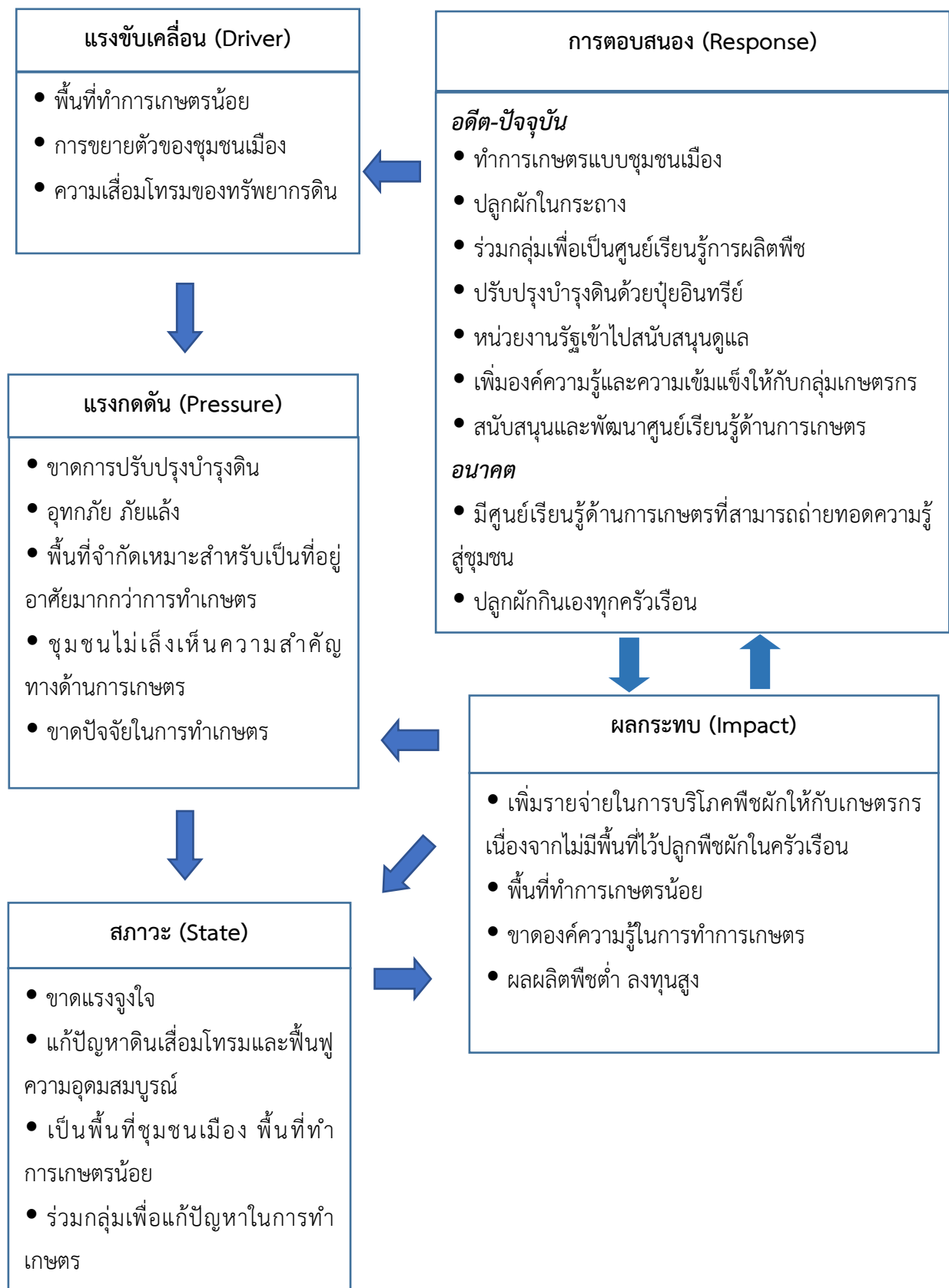
อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) ทำการเกษตรแบบชุมชนเมือง
- 5.2) ปลูกผักในกระถาง
- 5.3) ร่วมกลุ่มเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้การผลิตพืช
- 5.4) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์
- 5.5) หน่วยงานรัฐเข้าไปสนับสนุนดูแล
- 5.6) เพิ่มองค์ความรู้และความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร
- 5.7) สนับสนุนและพัฒนาศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร

อนาคต

- (1) มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรที่สามารถถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน
- (2) ปลูกผักกินเองทุกครัวเรือน

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) ปัจจุบันเป็นชุมชนเมือง พื้นที่ทำการเกษตรน้อย นิยมปลูกผักกระถางเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน เป็นส่วนใหญ่
- 2) ไม้ผลผสมผสาน จะเริ่มเก็บเกี่ยวได้ 5-7 ปีหลังจากการปลูก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การดูแลรักษาและสภาพดินที่มีความเหมาะสม
- 3) พืชผักทั่วไป สามารถเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี
- 4) ไม้ดอกไม้ประดับ สามารถเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี

เดือน ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ไม้ผล												
1. ไม้ผลผสมผสาน	ไม้ผลผสมผสาน											
พืชทั่วไป												
1. พืชผัก	พืชผัก											
2. ไม้ดอกไม้ประดับ	ไม้ดอกไม้ประดับ											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ที่ยกร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ยางพารา ทุเรียน สะตอ เงาะ ลองกอง กาแฟโรบัสต้า

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด

หน่วยแผนที่ดิน	ยางพารา	ทุเรียน	สะตอ	เงาะ	ลองกอง	กาแฟโรบัสต้า
Bu-silA	S3o	S3o	N	S3o	S3o	N
Chl-lsk-slA	S3r	N	N	N	N	N
Chl-lsk-slB	S3r	N	N	N	N	N
Chl-lsk-slC	S3r	N	N	N	N	N
Chl-sclC	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Chl-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Hh-lsA	S2n	S2ns	N	S2ns	S2ns	S2ns
Klt-clC	S3r	N	N	N	N	N
Klt-clD	S3r	N	N	N	N	N
Koi-sclD	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns
Ll-clB	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Ntn-clC	S2rn	S3r	S3r	S3r	S3r	S3r
Ntn-clD	S2ewrn	S3r	S3r	S3r	S3r	S3r
Ntn-d-clB	S2rns	S2rns	S2rns	S2rns	S2rns	S2rns
Ntn-d-clC	S2rn	S2rns	S2rn	S2rns	S2rns	S2rns
Pac-clB	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Pga-sclB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Pga-sclC	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Pga-sclC*	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Pga-sclD	S2ewn	S2ewns	S2ewn	S2ewns	S2ewns	S2ewns
Pga-sclD*	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ยางพารา	ทุเรียน	สะตอ	เงาะ	ลองกอง	กาแฟโรบัสต้า
Pk-sclC	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Pk-sclD	S2ewn	S2ewns	S2ewn	S2ewns	S2ewns	S2ewns
Pk-sclD*	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns
Sng-sIA	S3o	S3o	N	S3o	S3o	N
Tim-sclD	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S2ewns
Tkt-silA	N	N	N	N	N	N
SC	N	N	N	N	N	N

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

: ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน

w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร

r = สภาพการหยั่งลึกของราก

o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

n = ความจุในการดูดน้ำธาตุอาหารพืช

s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการประเมินการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ โดยมีทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิ และข้อมูลปฐภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมคูลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าชายเลนสมบูรณ์ ป่าชายเลนรอสภาพฟื้นฟู ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม้ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 3,276 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 17.17 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 2,388 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 12.52 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 638 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.34 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 250 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.31 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แคว้งพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่นส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 1,050 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.50 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของการที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 136 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.71 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะพร้าว, ไม้ผลผสม, ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 878 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.60 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยางพารา, ปาล์มน้ำมัน , สนประดิพัทธ์, หม่อน, ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม

2) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 32 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง, สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง

3) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบเป็น โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก (ฟาร์มไก่ไข่)

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 8,464 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 44.38 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 7,500 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 39.32 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง หมู่บ้าน ท่าเรือ และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 488 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.56 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม ลานตากและแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ (ตลาดอาหารทะเล)

(3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 476 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.50 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์ สุสาน ป่าช้า เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,431 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 7.50 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 1,111 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.82 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย คลอง ทะเล เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 320 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.68 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น บ่อน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,754 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.20 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม ไม้ละเมาะ เหมืองเก่าบ่อขุดเก่า เหมืองแร่ พื้นที่ถม หาดทราย ที่ทิ้งขยะ เป็นต้น

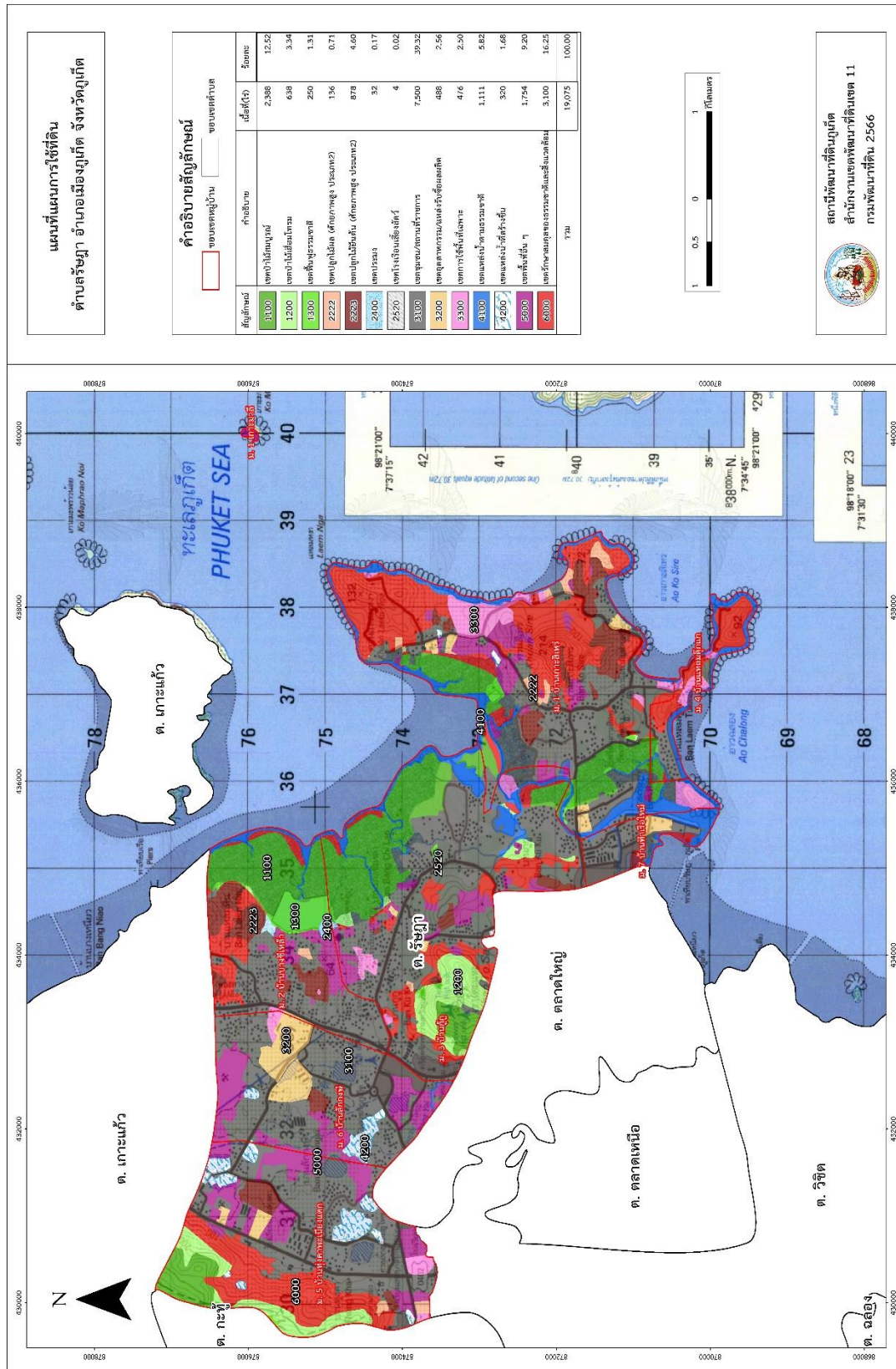

6.2.6 เขตรักษาสมดุคของธรรมชาติและสิ่งแวดลอม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 3,100 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 16.25 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	3,276	17.17
(1) เขตป่าไม้สมบูรณ์	2,388	12.52
(2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	638	3.34
(3) เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	250	1.31
2. เขตเกษตรกรรม	1,050	5.50
2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	1,014	5.31
2.1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	1,014	5.31
(1) เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	136	0.71
(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	878	4.60
2.2 เขตประมง	32	0.17
2.3 เขตปศุสัตว์	4	0.02
(1) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	4	0.02
3. เขตเขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	8,464	44.38
(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	7,500	39.32
(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	488	2.56
(3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	476	2.50
4. เขตแหล่งน้ำ	1,431	7.50
(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	1,111	5.82
(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	320	1.68
5. เขตพื้นที่อื่นๆ	1,754	9.20
6. เขตรักษาสมดุคของธรรมชาติและสิ่งแวดลอม	3,100	16.25
รวม	19,075	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ตแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลรัชฎาไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลรัชฎา เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) **ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น** มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์เฝ้าติดตาม
- (7) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)

2) **พื้นที่ขาดแคลนน้ำ** มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ (งานขุดลอกและงานวางระบบส่งน้ำ)

3) **พื้นที่น้ำทะเลรุกคืบ** มีแผนงาน/โครงการการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่ม-ดอน ดังนี้

- (1) การอนุรักษ์ฯ ในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำ
- (2) พื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร

4) การจัดการทรัพยากรดินเพื่อการเกษตร มีแผนงาน/โครงการจัดองค์ความรู้ทางการเกษตรดังนี้

- (1) โครงการบัตรดินดี
- (2) โครงการพัฒนาเกษตรกรของลุ่มเดิมเข้มแข็งส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมี
- (3) การพัฒนาศักยภาพของหมอดินอาสาด้านการพัฒนาที่ดินตามบริบทของท้องถิ่น
- (4) สนับสนุนชุดวิเคราะห์ดินภาคสนาม (Test kit)

7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบชุมชนเมือง สนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตร สนับสนุนองค์ความรู้ทางการเกษตรนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเข้ามาช่วยปัญหาด้านแรงงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรองมาตรฐานทางการเกษตร ทางการค้า GAP GMP พัฒนาและปรับปรุงแหล่งน้ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการรวมกลุ่มทำการเกษตร ส่งเสริมการเกษตรเชิงท่องเที่ยว เพิ่มช่องทางการตลาด และต่อรองราคาสินค้าทางการเกษตร

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลรัชฎา กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลรัชฎาในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (2) ขาดปัจจัยการผลิตทางการเกษตรและองค์ความรู้ในการทำเกษตร (3) พื้นที่ทำการเกษตรน้อยเนื่องจาก

เป็นชุมชนเมืองทำให้พื้นที่จำกัด และมีปัญหารองลงมา คือ พื้นที่บางชุมชนเป็นดินทรายทำให้พืชไม่เจริญเติบโต ปัญหาดังกล่าวนี้นำผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน ได้แก่ ดินเป็นกรด ดินเค็ม และดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ คุณภาพของดินจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณ ลดลง เช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตร ลดลง

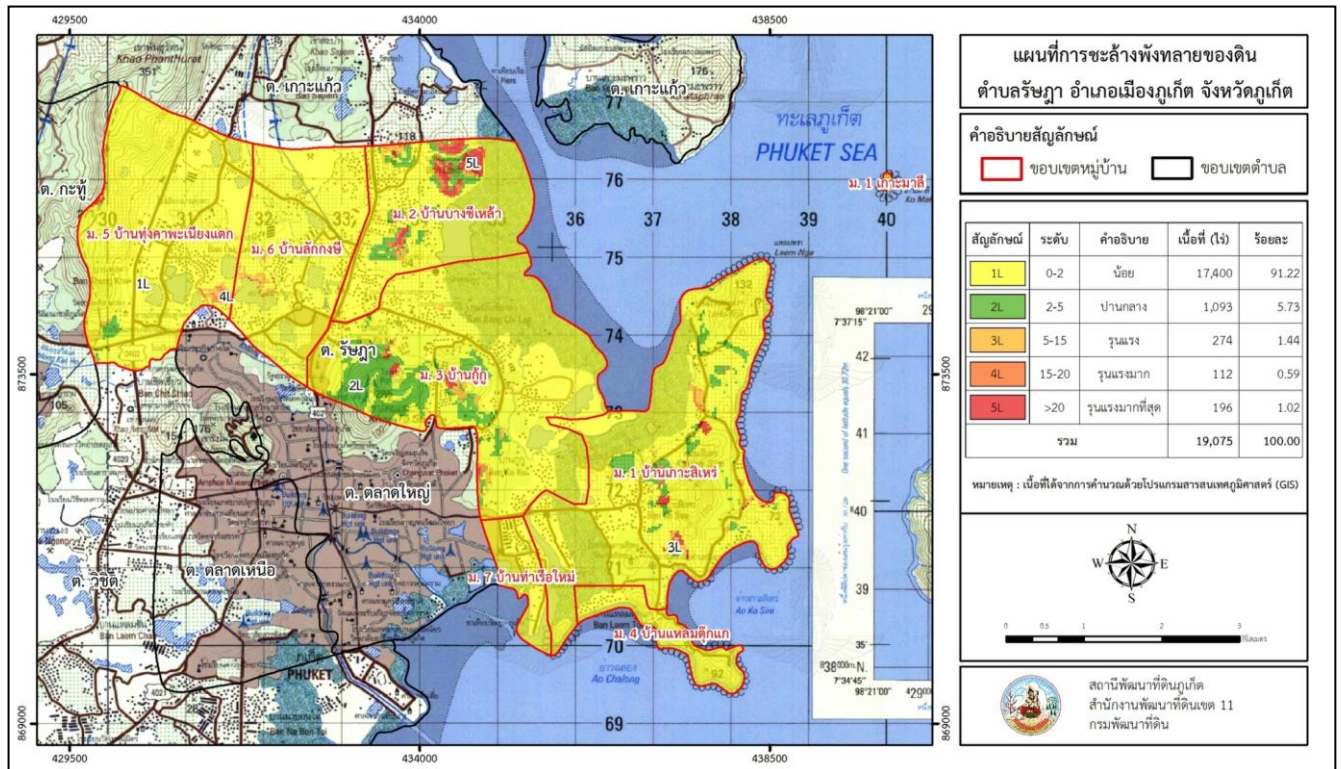
ส่วนปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน จะต้องดำเนินการทั้งตำบล ได้แก่ (1) **ปัญหาดินกรด** ปรับปรุงดินโดยวัสดุปูน (โดโลไมท์) และมีการใช้วัสดุอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ในการ ปรับปรุงบำรุงดิน (2) **ด้านปัญหาดินเค็ม** ปรับปรุงสภาพดินโดยใช้สารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปูนขาวหรือ ยิปซัม หรือการเลือกชนิดพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ และควบคุมระดับน้ำใต้ดินที่เค็มโดยระบบระบายน้ำ แบบเปิด (3) **ด้านปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ** มีธาตุอาหารน้อย ควรปรับปรุงดินด้วยวัสดุอินทรีย์ ต่าง ๆ เช่น ปุ๋ยคอก มูลสัตว์ รวมถึงการปลูกพืชตระกูลถั่ว เพื่อเพิ่มธาตุอาหารพืช และช่วยในการอุ้มน้ำ ได้ดีขึ้น ในกรณีของการขาดองค์ความรู้ในการทำเกษตรกรรม ต้องการเข้าถึงการจัดการดินที่ถูกต้องและ เหมาะสมกับพืช สามารถเข้าร่วมกับโครงการบัตรดินดีโครงการพัฒนาเกษตรกรของกลุ่มเดิมเข้มแข็ง ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีการพัฒนาศักยภาพของหมอดินอาสาด้านการพัฒนาที่ดิน เป็นต้น และปัญหาพื้นที่ทำการเกษตรน้อยเนื่องจากเป็นชุมชนเมืองทำให้พื้นที่จำกัด การแก้ปัญหาจัดการพื้นที่การปลูกพืชในกระถางเป็นการปลูกแบบง่าย ๆ ใช้พื้นที่ไม่มาก เหมาะสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่จำกัด

ในกรณีเกษตรกรมีพื้นที่เป็นดินทรายทำให้พืชไม่เจริญเติบโต ดินทรายเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุในดินต่ำ มีความเป็นกรด อุ้มน้ำน้อย สามารถแก้ปัญหาโดยการปรับค่าความเป็นกรดต่างของดิน และเพิ่มอินทรีย์วัตถุลงไป เพื่อช่วยอุ้มน้ำ และเพิ่มธาตุอาหารในดินด้วย

นอกจากนี้บางพื้นที่การแก้ไขการชะล้างพังทลายของหน้าดิน จากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลรัชฎา ซึ่งมีเนื้อที่ระดับความลาดชันมากกว่า 15% มีจำนวนมากถึง 308 ไร่ ระดับความลาดชันระหว่าง 5-15% มีจำนวน 451 ไร่ มีที่ราบที่ระดับความลาดชัน 2-5% มีจำนวน 274 ไร่ มีที่ราบที่ระดับความลาดชัน 0-2% มีจำนวน 17,400 ไร่ (รูปที่ 7-1) คือ 1. การอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยวิธีทางพืช เช่น ใช้ระบบปลูกพืชขวางความลาดชันของพื้นที่ตามแนวระดับร่วมกับปลูกพืชคลุมดินชนิดต่างๆ เช่น หญ้าแฝก 2. การอนุรักษ์ดินและน้ำโดยวิธี กล เช่น การทำคันดิน ขวางความลาดชัน ของพื้นที่ในพื้นที่ที่ไม่สูงชัน การทำขั้นบันไดดินในพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง เป็นต้น

แผนการใช้ที่ดินตำบลรัชฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลรัชฎา อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในป้งบประมาณ 2566-2570

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 136 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ 1.5 การจัดหาปุ๋นโดโลไมต์ 1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
2. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 878 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.4 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ 1.5 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์ 1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	33,900
	2. การบริหารจัดการน้ำ	82,400
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	180,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	296,300

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1. เขตปลูกไม้ผล 2. เขตปลูกไม้ยืนต้น 3. เขตปลูกพืชผัก	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด) 2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 4) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ศวพ.จังหวัด) 5) โครงการการบริหารความหลากหลายชีวภาพ (ศวพ.จังหวัด) 6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) 7) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 8) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 9) โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 10) โครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 11) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 12) โครงการพัฒนาการผลิตพืชปลอดภัยโดยระบบโรงเรือน (อบต.รัชฎา) การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด) 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด) 7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 10) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง.เกษตรจังหวัด) 11) โครงการศักยภาพการดำเนินงานธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 12) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด) 16) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 17) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม 18) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัด) 19) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี 20) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (อบต.รัชฎา)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ	1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

แผนการใช้ที่ดินตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลรัชฎา อำเภอมืองภูเก็ด จังหวัดภูเก็ด แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570		2566	2567	2568	2569	2570		
1. ปรับปรุงบำรุงดิน															
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	150	150	150	150	150	750	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250	11,250	พด.
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้นและเขตเกษตรผสมผสาน	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	150	150	150	150	150	750	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250	11,250	พด.
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้นและเขตเกษตรผสมผสาน	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	1	1	1	1	1	5	2,850	2,850	2,850	2,850	2,850	11,400	พด.
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้นและเขตเกษตรผสมผสาน	1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	พด.
2. การบริหารจัดการน้ำ															
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	-	1	1	1	1	4	-	20,600	20,600	20,600	20,600	82,400	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			2566	2567	2568	2569	2570		2566	2567	2568	2569	2570			
3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน																
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม/ พื้นที่แหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อ การอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	180,000	พด.	
4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ																
เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น และ เขตเกษตร ผสมผสาน	4.1 การก่อสร้างระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ ลุ่ม-ดอน	ไร่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	พด.	
เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น และ เขตเกษตร ผสมผสาน	4.2 การก่อสร้างระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ เสี่ยงภัยพิบัติทาง การเกษตร	ไร่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	พด.	
เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น และ เขตเกษตร ผสมผสาน	4.3 การจัดทำระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำพร้อม ปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	ไร่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	พด.	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2566. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ.2565). แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 พฤษภาคม 2566.
- กรมพัฒนาชุมชน. 2566. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2566.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล แหล่งที่มา : <http://app.dre.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>, 15 พฤษภาคม 2566.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2536-2565 (ไฟล์ข้อมูล). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรฟัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน เกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลรัชฎา. 2566. วิสัยทัศน์พันธกิจ. แหล่งที่มา : <https://rasada.go.th/content/vision>, 1 พฤษภาคม 2566.

สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

